

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Tehyläiset ylläpitävät ja kehittävät osaamistaan aktiivisesti koko työuransa ajan. Tästä syystä pidämme tärkeänä HE:n tavoitetta, jonka mukaan laaditaan kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet liittyen työelämään sekä koulutusjärjestelmään.

Kannatamme esityksen tavoitetta laajentaa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessia vapaaseen sivistystyöhön. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset. Vapaan sivistystyön opinnot tuovat osallistujille monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tuleekin helpottaa ja parantaa. Tämä tukee myös käynnissä olevan jatkuvan oppimisen uudistamisen tavoitteita. Vapaan sivistystyön opinnot vietäisiin 1.8.2021 lähtien Koski-tietovarantoon. Opinto- ja osaamistietojen tallentamisen laajentaminen vie siten Koski-tietovarantoa myös lähemmäksi valtakunnallista osaamisrekisteriä.

Koski-tietovarantoon tallennettavat tiedot olisivat opiskelijan suorittama koulutus, koulutuksen laajuus opintopisteinä, koulutuksen päättymisaika sekä opiskelijan osaamisen arviointi.

Vapaan sivistystyön opintojen tallentamisen kattavuuden haasteena on oppilaitoksen vapaaehtoisuus ko. tietojen tallentamiseen. Oppilaitos voi siten, halutessaan tarjota tietojen tallentamista koulutuksen opiskelijoille. Vapaaehtoisuus ei mahdollista kattavan tietokannan muodostumista vapaan sivistystyön opintojen suorittamisesta Suomessa. Siksi pidämme tärkeänä, että opetusviranomainen tai muu relevantti taho kannustaa vapaan sivistystyön oppilaitoksia ko. tietojen tallentamiseen, jotta kansalaisten osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edellytykset aidosti laajenevat.

On tärkeää, että opiskelijalle siirtyä tallennuksen jälkeen hallintaoikeus tietovarannossa oleviin tietoihin OPH:n Oma opintopolku-palvelun kautta. Uudistuksella voi parhaimmillaan olla myös työllistäviä vaikutuksia, kun kansalainen voisi halutessaan antaa luvan tietojen luovuttamiseen esimerkiksi työnantajalle muodostamalla linkin palvelun kautta opintosuorituksiinsa rekrytointiprosessissa. Muutoin tiedot tulee pysyä vain henkilön itsensä, oppilaitoksen ja tietovarannon ylläpitäjän (OPH) saatavilla.

Huomioitavaa on, että näistä uudistuksista tulee kansalaisten sekä asiasta hyötyvien muiden tahojen saada riittävästi tietoa, jotta ymmärrys Koski- tietovarannon sisällyttämistä tiedoista ja niiden hallintaoikeuksista on riittävä.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Vapaan sivistystyön tietojen tallentamisesta Koski tietovarantoon ei ole esityksessä katsottu aiheutuvan oppilaitoksille kustannuksia. Tämä voi vähentää oppilaitosten halukkuutta ko. tietojen tallentamiseen, koska käytännössä henkilöstön työaika sidotaan tehtävään. Myös oppilaitosten riittävästä perehdytyksestä uuteen tehtävään on huolehdittava. Uudistuksen toimeenpanoa on seurattava ja suositeltava oppilaitoksia tietojen tallentamiseen, jotta se olisi mahdollisimman kattavaa.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuorustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Pidämme tärkeänä, että Koski-tietovarannossa olevien tietoja voi kansalainen hyödyntää digitaalisen Oma Opintopolku –palvelun kautta. Tämä helpottaa erityisesti heitä, joilla on haasteita asioida opintoihin liittyvissä asioissa oppilaitoksessa fyysisesti. Toisaalta tulee turvata palvelun saatavuus heille, joilla ei ole mahdollisuutta digitaalisiin yhteyksiin. Esimerkiksi todistus omasta osaamisesta tulee jatkossakin olla mahdollista saada itse oppilaitoksesta. Oma opintopolku- palvelu tulee mahdollisimman pian päivittää versioon, joka täyttää digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) saavutettavuusvaatimukset, jotta kaikilla kansalaisilla olisi yhtäläiset mahdollisuuden sen käyttöön.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

-

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

On tärkeää, että tietojen tallentaminen tietovarantoon edellyttää opiskelijan pyyntöä oppilaitokselta. Pyyntöön varmistamisen vuoksi on perusteltua, että se tapahtuu aina kirjallisesti joko

paperilla tai sähköisesti. Alaikäisten kohdalla huoltajan tai muun laillisen edustajan hyväksymänä. Haasteena saattaa olla opiskelijan saavutettavuus pyyntöön. Siksi on tärkeää, että oppilaitos tiedottaa uudesta käytännöstä riittävän selkeästi opintojen alussa ja sen aikana.

Muut kommentit

Tehy ry kannattaa em. kommentit huomioiden hallituksen esitystä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekisteristä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi.

Lausunnon kommentointiin ovat osallistuneet myös Tehy ry:n yhteistyöjäsenjärjestöt.

Kurtti Juha

Tehy ry - Juha Kurtti, Yhteiskuntasuhteet ja kehittäminen